

Závěrečná zpráva o působení lektorky/lektora

Akademický rok: 2025/26

Destinace (země, město): Gruzie, Tbilisi

Jméno, příjmení: Matěj Března

Místo působení (univerzita, fakulta, příp. katedra/ústav): Tbiliská státní univerzita Ivane Džavachišviliho, Fakulta humanitních věd, katedra slavistiky

Výuka a činnost na univerzitě

Lektorát českého jazyka a literatury funguje v Tbilisi od roku 2007.

Hlavním pracovištěm lektora je katedra slavistiky Fakulty humanitních věd Tbiliské státní univerzity Ivane Džavachišviliho (TSU). Lektor je na univerzitě jediným vyučujícím českého jazyka; při výuce reálií mu vypomáhá kolega z katedry slavistiky (Zurab Gociridze), který se rovněž dlouhodobě účastní kurzů českého jazyka a překladového semináře; letos získal stipendijní pobyt na Letní škole slovanských studií v Poděbradech.

Čeština je vyučována jako nepovinný volitelný předmět pro všechny obory TSU; dále univerzita poskytuje lektorovi prostory pro výuku studentů z jiných univerzit a středních škol; v univerzitních prostorách probíhá rovněž výuka krajanů. Lekce se konají – jako u ostatních cizích jazyků – zpravidla ve večerních hodinách. Na žádost studentů výuka probíhala i ve zkouškovém období a o prázdninách.

Způsob výuky

Výuku komplikuje fakt, že gruzínští studenti nemají společný rodný jazyk. Na univerzitě studuje mnoho žáků, kteří pocházejí z národnostních menšin (Arméni, Rusové, Ázerové, Jezídi, Ukrajinci, Čečenci atd.). Příslušníci národnostních menšin jsou nejčastěji absolventy ruských

škol; ruštinu ovládají velmi dobře, českou gramatiku a českou slovní zásobu proto pochytí výrazně rychleji než studenti gruzínské národnosti, kteří většinou ruštinu neovládají. Letos se opět podařilo vytvořit samostatnou skupinu žáků, kteří ovládají ruštinu, čímž se výuka usnadnila.

Rodný jazyk či jazyk, ve kterém studenti absolvují základní a střední školu, ovlivňuje i výstupní úroveň studentů. U začátečníků s rodným jazykem gruzínským je po jednom roce výuky výstupní úroveň A2. U ruskojazyčných začátečníků je výraznější rozdíl mezi aktivním užíváním jazyka a porozuměním; po roce studia je většina schopna rozumět textům a řešit větší část gramatických úkolů na úrovni B1. Ve skupině mírně pokročilých je vstupní úroveň A2, výstupní B1. Ve skupině pokročilých se úroveň pohybuje v rozmezí B1 až B2; tato skupina není zcela vyrovnaná, neboť studenti docházejí na lekce dobrovolně a v rámci svých časových možností. Pokud některý ze studentů postupuje výrazně rychleji či pomaleji, je mu nabídnut přestup do skupiny, která je jeho úrovni bližší.

K ověřování úrovně jednotlivých studentů užívá lektor veřejně dostupné testy (např. publikace *Připravujeme se k certifikované zkoušce z češtiny*); pro skupinu studentů TSU, kteří mají češtinu zapsanu jako volitelný předmět, připravuje čtyřikrát do roka test (studenti jej píší ve Zkouškovém centru TSU).

Studenti

Většinu studentů tvoří vysokoškoláci různých oborů, kteří mají zájem o příští studium v ČR; motivace a snaha jim proto nechybí. Kurzy jsou otevřeny rovněž žákům vyšších stupňů středních škol, akademickým pracovníkům a absolventům.

Výuky se účastnilo šest skupin studentů (tři skupiny pokročilých, tři skupiny začátečníků); výuka každé skupiny probíhala 2x týdně (90 minut).

Lekcí se účastnilo 37 studentů (3 akademičtí pracovníci, 3 středoškoláci, zbytek vysokoškoláci či absolventi).

Překládový seminář

V minulém roce se ze skupiny pokročilých vydělila malá skupinka zájemců o překládový seminář; ten pokračoval i v tomto roce. Pozornost je věnována zejména překladům současné

české prózy a poezie. Jedné studentce se ve spolupráci s lektorem podařilo vytvořit překlad celé knihy *Ostrov* od spisovatelky Dory Kaprálové. Na podzim bude kniha nabídnuta gruzínským nakladatelstvím, s nimiž lektor již v minulosti spolupracoval; bude opět zažádáno o grant Ministerstva kultury ČR (v minulosti byl grant vždy poskytnut). K úspěšnému vydání knihy by mohla přispět šťastná okolnost, že Dora Kaprálová získala letos za svoji poslední knihu většinu velkých literárních cen (*Kniha roku – Magnesia Litera 2026; Litera za prózu; Cena Evropské unie za literaturu*).

Materiály užívané při výuce

Při výuce začátečníků s rodným jazykem gruzínským užívá lektor zejména vlastní materiály (pracovní verze učebnice českého jazyka pro Gruzíny). Dalšími užívanými materiály jsou:

Lída Holá: *Česky krok za krokem 1, 2*

Ana Adamovičová, Darina Ivanovová: *Basic Czech I.*

Alena Nekovářová: *Čeština pro život 1, 2*

Knihovna lektorátu

Součástí lektorátu je česká knihovna. Knihy jsou zapůjčovány nejen studentům, ale rovněž na nejrůznější kulturní akce, prezentace, výstavy atd. Pro bohemistickou knihovnu byly letos opět získány nové knihy prostřednictvím MZV (Velvyslanectví ČR v Tbilisi).

Další činnost na univerzitě

Studenti byli pravidelně informováni o možnostech studia v České republice (různé druhy stipendijních pobytů atd.); lektor jim rovněž vypomáhal s potřebnými dokumenty, v komunikaci s Velvyslanectvím ČR a českými univerzitami.

Pracoviště; podmínky pro výuku

Na univerzitě jsou lektorovi poskytnuty učebny, které mají základní vybavení (tabule a křída). Spolupráce s vedoucí pracoviště (Mariam Filina) byla velmi dobrá.

Spolupráce se zastupitelským úřadem a Českým centrem

Velvyslanectví ČR (velvyslanec Petr Kubernát, konzulka Ani Šaginjanová) činnost lektorátu výrazně podporuje; lektorovi je nápomocno při propagaci výuky českého jazyka; zájemce o češtinu informuje o činnosti lektora; pomáhá studentům českého jazyka a stipendistům s konzulárními záležitostmi.

Velvyslanectví rovněž zprostředkovává přihlašování studentů na Letní školu slovanských studií (15 přihlášených) a krajské programy (8 přihlášených).

Již loni ZÚ inicioval vybavení jedné z tbiliských městských knihoven (Mediathek Vake) českými knihami. Projekt úspěšně pokračuje; o výběr vhodných knih byl požádán lektor i letos.

Na říjen je naplánován pořad o Václavu Havlovi (k příležitosti nedožitých devadesátin).

Lektor spolupracuje s Českým centrem Tbilisi (ředitel Osamu Okamura).

Výuka krajanů

Pokračovala spolupráce s krajským spolkem Bohemica (předseda Vojtěch Kubec). Výuky se účastnili krajané, kteří se ucházeli o programy nabízející studium českého jazyka v ČR. Na letní kurz v Poděbradech byli přijati dva zájemci. Na semestrální pobyty se hlásilo šest uchazečů, přijat byl jeden; ostatní byli vybráni jako náhradníci. Zájemcům konzultacemi vydatně pomáhala Olga Vlachová (DZS).

Dva krajané, kteří tento rok absolvovali stipendijní dvousemestrální kurz českého jazyka na Masarykově univerzitě v Brně, byli přijati k následnému studiu na Přírodovědecké fakultě MU; další student byl přizván ke spolupráci s Hudební fakultou JAMU. Absolventkou krajského semestrálního programu (jaro 2025, MU) je rovněž výše zmíněná studentka, která přeložila knihu Dory Kaprálové.

Ubytování

Ubytování si lektor zajišťuje sám; univerzita mu neposkytuje žádný ubytovací příspěvek. V Tbilisi není problém pronajmout si byt, který splňuje evropské standardy.

Politická situace v Gruzii

Celý akademický rok opět poznamenala napjatá politická situace v zemi. Vládní strana se po posledních volbách (podzim 2024) počala vyhrožovat proti snahám země o vstup do EU. To vyvolalo mohutné demonstrace a následné vlny represí (letos došlo k uvěznění opozičních politiků, novinářů, aktivistů i studentů).

Problémem je, že téměř všechny oficiální kulturní instituce, s nimiž lektor dříve spolupracoval (Národní knihovna, Dům spisovatelů atd.), byly obsazeny lidmi napojenými na současnou vládu; další spolupráce s nimi proto není možná.

Hodnocení, problémy, perspektivy

Spolupráce s DZS, univerzitou, studenty, krajany a zastupitelským úřadem probíhala bez problémů.

Zájem o studium češtiny je velký. Potěšující je vysoký počet zájemců o všechny dostupné stipendijní programy. Kromě již zmíněných krajanských programů bylo na Letní školu slovanských studií přijato 5 studentů (tři do Poděbrad, dva do Brna); na dlouhodobé stipendijní programy byla přijata jedna studentka; jeden student byl přijat na doktorský program; dva studenti odjedou studovat do ČR na vlastní náklady.

Klasickým problémem je pomalá gruzínská administrativa (od letošního roku je navíc požadován od občanů mimo EU výrazně vyšší počet potvrzení a dokladů); i tak se lektorovi podařilo obstarat všechny potřebné dokumenty.

Život v Gruzii není náročný; ceny potravin a nájemného jsou srovnatelné s cenami v České republice; k cizincům je obyvatelstvo přátelské. I přes zhoršující se politickou situaci zůstává Gruzie zemí relativně bezpečnou.

Tbilisi 26. července 2026

Mgr. Matěj Března